

บทที่ 2

การทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากการทำโครงการ สหกิจ ศึกษาในหัวข้อ บทบาทหน้าที่ของผู้กำกับศิลป์ ละครทีวีซีรีส์ เรื่อง “The Cupids” บริษัท สปร้าต้าฟิล์ม มุ่งเน้นในการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้กำกับศิลป์ และ เรียนรู้เทคนิคการผลิตละครทีวีซีรีส์เรื่อง “The Cupids” ควบคู่กันไปกับการ ทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้จัดทำได้สรุปแนวคิดที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดที่เกี่ยวกับการทำงานของผู้กำกับฝ่ายศิลป์

2.1.1 แนวคิดของผู้กำกับฝ่ายศิลป์และผลของภาพ

2.1.2 แนวคิดการทำงานที่อยู่ภายใต้การดูแลและความคุมของผู้กำกับฝ่ายศิลป์

2.2 แนวคิดที่เกี่ยวกับการออกแบบสถานที่และฉากในภาพยนตร์

2.2.1 แนวคิดพื้นฐานทางสุนทรียภาพสำหรับงานออกแบบสถานที่และฉากภาพยนตร์

2.2.2 แนวคิดการออกแบบสถานที่และฉากในภาพยนตร์

2.2.3 แนวคิดการเลือกโรงถ่ายและสถานที่ที่ใช้เป็นฉากในภาพยนตร์

2.1 แนวคิดที่เกี่ยวกับการทำงานของผู้กำกับฝ่ายศิลป์

ในการสร้างภาพยนตร์แต่ละเรื่องให้สมบูรณ์นั้น นอกเหนือจากการมีนักแสดงที่เล่นบทบาท ดี การถ่ายบันทึกภาพดี การกำกับดี การตัดต่อลำดับภาพและเสียงดีแล้วยังต้องทำให้ฉากที่ปรากฏ ออกเป็นภาพ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งประดับฉาก สถานที่ อุปกรณ์การแสดง เครื่องแต่งกายและการ แต่งหน้าดีและเหมาะสมด้วย เพื่อให้ภาพเกิดความสวยงามและสมบูรณ์ในด้านศิลปะ ดังจะเห็นได้ จารการประกวดภาพยนตร์แต่ละครั้งจะมีการมอบรางวัลในด้านการกำกับฝ่ายศิลป์ ทั้งนี้เนื่องจาก ฝ่ายศิลป์มีหน้าที่รับผิดชอบการปฏิบัติงานด้านการออกแบบ จัดสร้างและตกแต่ง ฉากภาพยนตร์ รวมถึงออกแบบการทำหุ่นจำลองหรือโมเดล (Model) ประกอบการถ่ายภาพยนตร์ ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่ บริหารงานด้านนี้ คือ ผู้กำกับฝ่ายศิลป์ (Art director)

ผู้กำกับฝ่ายศิลป์ซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบฝ่ายศิลป์นั้นบางครั้งกองถ่ายภาพยนตร์ไทย เรียก สั้นๆ ว่าฝ่ายศิลป์ฝ่ายศิลปกรรม หรือฝ่ายฉาก มาจากภาษาอังกฤษว่า art department, set designer, set decorator นั้น หมายถึงผู้ที่ดูแลรับผิดชอบการปฏิบัติงานด้านศิลปะในภาพยนตร์เรื่องคน ได้รับ มอบหมาย ได้แก่ การออกแบบฉาก การกำหนดสีสันทัน และสิ่งประกอบในฉาก การควบคุมการสร้าง ฉาก การกำหนดสัดส่วนและการควบคุมการสร้างโมเดล ซึ่งบางครั้งอาจมีหน้าที่ครอบคลุมไปถึง การจัดหาเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย การทำผม การแต่งหน้า และการตกแต่งพิเศษ ในการกำกับฝ่ายศิลป์ นี้ภาพยนตร์บางเรื่องอาจจะมีอีกบุคคลหนึ่งที่ได้รับมอบหมายร่วมงานกับผู้กำกับฝ่ายศิลป์ เพื่อให้ การออกแบบและการตกแต่งฉากภาพยนตร์ การปฏิบัติงานของฝ่ายศิลป์นอกจากดูแลและควบคุม

การบริหารงานในฝ่ายศิลป์ทั้งหมด อันได้แก่สถานที่ ฉากภาพยนตร์ (ทั้งที่เป็นฉากและนอกโรงถ่าย) สิ่งประกอบหรือประดับฉาก (เช่น แจกัน ที่เขียนรูป หรือรูปภาพ โคมไฟ เกวียน ราวตากผ้า) อุปกรณ์การแสดง (เช่น ปืน มีด รถม้า สัตว์เข้าฉาก) เครื่องแต่งกาย เสื้อผ้า การแต่งผม การแต่งหน้า และการตกแต่งพิเศษแล้ว ยังต้องการทำงานประสานสัมพันธ์กับผู้อำนวยความสะดวกสร้าง และผู้กำกับภาพยนตร์อีกด้วย ดังนั้นผู้รับผิดชอบงานด้านนี้จึงต้องศึกษาบทบาทของช่างอย่างละเอียด เพื่อให้เกิดแนวคิดในการออกแบบและตกแต่ง ภาพยนตร์ดังกล่าวควรมีรูปแบบอย่างไร หลังจากนั้นจึงศึกษาค้นคว้าหาหลักฐานจากหนังสือ รูปภาพ ภาพวาด เพื่อกำหนดการออกแบบว่าสิ่งที่จะปรากฏออกเป็นภาพในภาพยนตร์ ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ฉาก สิ่งประดับฉาก อุปกรณ์การแสดง เครื่องแต่งกายและการแต่งตัวควรจะทำอย่างไรจึงจะเหมือนจริงมากที่สุด เมื่อออกแบบโดยวาดภาพฉากทุกฉากที่คิดว่าจำเป็นสำหรับภาพยนตร์ตลอดทั้งเรื่องแล้ว จะทำให้ทราบค่าใช้จ่ายคร่าวๆว่าควรเป็นเท่าไร และจะได้เตรียมจัดหาสิ่งต่างๆ ให้พร้อมเมื่อถึงเวลาสร้างและตกแต่งฉาก ทั้งที่เป็นฉากในการถ่ายทำภายในโรงถ่ายและที่ถ่ายทำในโลกชั้น

การกำกับฝ่ายศิลป์ในการสร้างภาพยนตร์ ผู้กำกับฝ่ายศิลป์เป็นผู้มีบทบาทอย่างสำคัญต่อการผลิตงานภาพยนตร์เพราะเป็นบุคคลที่จะเสริมคุณค่าของภาพยนตร์ให้มีความเป็นศิลปะในการสื่อความหมายต่อผู้ดู และทำให้การสร้างภาพยนตร์เป็นไปด้วยความประหยัด จึงมีผู้สนใจที่จะก้าวเข้าสู่ความรับผิดชอบในภาระหน้าที่นี้อยู่ไม่น้อย ซึ่งผู้สนใจสามารถฝึกฝนตนเองได้ดังนี้

1. เลือกใช้สีและรูปแบบศิลปะตามความหมายเหมาะสม โดยไม่ลำเอียงด้วยอดีตส่วนตัวว่าตนเลือกใช้บางสีและบางรูปแบบ เพียงเพื่อให้ตรงกับรสนิยมของตนเท่านั้น เช่น ถ้าเป็นคนชอบสีน้ำเงินก็มักจะออกแบบ โดยใช้เป็นสีน้ำเงินตามจิตสำนึกของตนเสียเป็นประจำ หรือถ้าเกลียดสีเหลืองก็จะดื้อไม่ยอมใช้สีเหลืองเลย เป็นต้น ทำให้การใช้สีอาจไม่สอดคล้องกับนิสัยของตัวแสดงในภาพยนตร์เรื่องนั้นหรือขาดบรรยากาศตามเรื่องราวของภาพยนตร์ ซึ่งจะส่งผลให้ภาพยนตร์ขาดคุณค่าทางสุนทรียภาพ หรือการเลือกรูปแบบที่ขาดดุลยพินิจว่า ควรใช้แบบ โรมัน แบบ โบราณ หรือแบบกรีกจึงจะเหมาะสม ทำให้เป็นการปิดโอกาสความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบเพื่อความสมบูรณ์ในทางศิลปะ

2. สังเกตและเก็บอารมณ์ของบรรยากาศทุกๆสถานที่ที่พบเห็น เมื่อพบเห็นสถานที่แปลกใหม่ผิดไปจากที่ที่เคยพบเห็นเป็นประจำ ก็ควรจะเป็นคนช่างสังเกตและเก็บ “ความรู้สึก” ของบรรยากาศสถานที่นั้นๆ เช่น สถานที่เด่นร้ายของวัยรุ่น สลัม ศูนย์สินค้า หรือป่าช้า ว่าให้อารมณ์ความรู้สึกอย่างไร มีสภาพแวดล้อม สี สัน องค์กรประกอบอะไรบ้าง และอย่างไร เพื่อเป็นการสะสมประสบการณ์เมื่อต้องการสร้างสรรค์งานออกแบบฉาก โดยสามารถนำความคิดผืนนั้นมาใช้ประโยชน์ได้ในโอกาสต่อไป

3. ฝึกหาเหตุผลว่าทำไมสถานที่อย่างนั้นจึงเป็นเช่นนั้น เพื่อที่จะให้ออกแบบและสร้างฉาก ได้สมจริงอย่างมีเหตุผล เช่น ทำไมสลัมที่ไร้ระเบียบมีขยะมากมายกลับมีเสาโทรทัศน์ทุกหลังคา หรือบุคคลลักษณะใดที่มีรสนิยมเลือกใช้ของหรือเลือกสีแบบไหน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้กำกับฝ่ายศิลป์มีความลุ่มลึกในการตีความหมายบทบาทภาพยนตร์ เพื่อสร้างสรรค์เป็นงานศิลปะ

4. สนใจศิลปะทุกแขนงโดยเฉพาะทัศนศิลป์และทัศนศิลป์ เพราะการออกแบบและการสร้างฉากจำเป็นต้องอาศัยการผสมผสานความรู้ทางด้านศิลปะทุกแขนงออกมาเป็นฉาก จึงควรสนใจศึกษาและซึมซับสิ่งสวยงามในสิ่งที่มองเห็น เช่น ดอกไม้ ต้นไม้ โขดหิน งานประติมากรรม จิตรกรรม จุลศิลป์ ภาพถ่าย แฟชั่น ลายผ้า เพราะสิ่งเหล่านี้จะช่วยในด้านรสนิยมและการสร้างสรรค์

ข้อควรคำนึงของผู้กำกับฝ่ายศิลป์

ผู้กำกับฝ่ายศิลป์ต้องให้ความเอาใจใส่ต่อการวางแผนงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างรัดกุม เพราะการทำงานของฝ่ายศิลป์นั้นต้องทำล่วงหน้าก่อนการถ่ายทำซึ่งถ้าหากการทำงานไม่รู้จักยุติความคิดฝันสรุปลงให้ได้แล้วเพื่อสร้างฉากให้เสร็จก่อนการถ่ายทำแล้ว ย่อมก่อให้เกิดแล้ว เพื่อสร้างฉากให้เสร็จก่อนการถ่ายทำแล้ว ดังนั้นการทำงานของฝ่ายศิลป์จึงต้องทำงานด้วยความคล่องแคล่ว โดยต้องทำอย่างพิถีพิถันและให้ทันเวลา นอกจากนั้นเมื่อถึงเวลาถ่ายทำภาพยนตร์แล้ว ผู้กำกับฝ่ายศิลป์จะต้องอยู่ร่วมกับผู้กำกับภาพยนตร์และผู้กำกับภาพ เพื่อตัดสินใจร่วมกันแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เช่น ถ้าแจกันดอกไม้สูงเกินไป โดยไปบดบังหรือลดความสำคัญของนักแสดงที่เข้ามาฉากเมื่อทำการถ่ายภาพใกล้ ก็จำเป็นต้องเปลี่ยนเป็นวัสดุอื่น ซึ่งอาจจะนำชามอาหารในกองถ่ายมาใช้แทน เป็นต้น นอกจากนี้ผู้กำกับฝ่ายศิลป์จะต้องไม่ยึด “อึดตา” โดยถือความคิดของตนเป็นใหญ่ ด้วยว่าตนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่องานฝ่ายศิลปกรรม เพราะอำนาจการตัดสินใจสูงสุดในช่วงการถ่ายทำภาพยนตร์ต้องการเปลี่ยนแปลงให้ภาพสื่ออารมณ์ตามจินตนาการที่ต้องการถ่ายทอดออกมา ลักษณะใด ผู้กำกับฝ่ายศิลป์ก็ควรที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้ ถึงแม้ว่าทุกอย่างที่เตรียมมานั้นพร้อมแล้วก็ตาม เช่น อาจจะต้องเปลี่ยนผ้ามานสีใหม่เพราะข่มนักแสดง โดยทำให้ไม่ได้อารมณ์ตามบรรยากาศของเนื้อเรื่อง ใดๆ ที่การดำเนินการนี้เป็นไปตามที่เคยมีการประชุมกันมาก่อน แต่เมื่อผู้แสดงเข้ามาฉากแล้วกลับให้ภาพที่ขัดแย้งกับความรู้สึก จึงควรแก้ไขอย่างเร่งด่วนเพื่อให้เอื้อต่อจินตนาการของผู้กำกับภาพยนตร์ซึ่งการแก้ไขนี้อาจทำได้ทั้งการถอดรี้ออนหรือการติดตั้งเพิ่มเติมขึ้นในทันทีทันใด (improvisation) ซึ่งในที่นี้ใคร่กล่าวถึงสิ่งที่พึงคำนึงของผู้กำกับฝ่ายศิลป์ที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. ต้องใช้จ่ายอย่างประหยัดและมีประโยชน์ เพราะโดยปกติแล้ว ภาพยนตร์จัดเป็นศิลปะที่เสียค่าใช้จ่ายสูงกว่างานแผนกอื่น และจะต้องระดมเงินกำลังจากหลายๆ ฝ่ายเข้าร่วมทำงานด้วยกัน โดยเฉพาะงานฝ่ายศิลป์ในภาพยนตร์ที่ต้องอาศัยผู้จัดฉาก (set decorator) ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกาย

(costume designer) ผู้จัดเสื้อผ้า (wardrobe) ผู้ตกแต่งผู้แสดง (make-up artist) ผู้ตกแต่งทรงผม (hair stylist or hairdresser) เป็นต้น จึงควรคำนึงถึงงบประมาณการเลือกสถานที่และท่าฉากให้อยู่ในวงจำกัด ที่เรียกว่าประหยัดและเกิดประโยชน์ต่อภาพยนตร์มากที่สุด

2. ทำงานให้สอดคล้องกับฝ่ายอื่น โดยการเตรียมและดำเนินการตามแผนงานที่วางไว้ ไม่ปล่อยให้ล่วงเลยเวลาจนส่งผลกระทบต่อการทำงานของฝ่ายอื่น เช่น มิวแต่คิดประดิษฐ์ประคองจัดตกแต่งฉากไปเรื่อยๆจนกองถ่ายขงมาถึง ยังไม่สามารถให้ดารารเข้าฉาก เพราะฉากยังไม่เรียบร้อย อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบฉากยังไม่ครบ ไม่อาจวางในตำแหน่งที่กำหนดได้ เป็นต้น การทำงานไม่คำนึงถึงผู้อื่นเช่นนี้ ซึ่งอาจเสียเวลาและอาจเสียอารมณ์ด้วย

3. มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงแก้ไข เฉพาะหน้าในการถ่ายทำภาพยนตร์ ถึงแม้จะมีการวางแผนและเตรียมการมาอย่างดีแล้วก็ตาม แต่กระนั้นก็ยังมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ การเปลี่ยนแปลงนั้นอาจเป็นเพราะ ผู้กำกับภาพยนตร์ต้องการให้เปลี่ยน หรือ อาจจะเปลี่ยนเพราะเหตุการณ์บังคับ เช่น เมื่อวานนี้ถ่ายทำในโลเกชั่นที่ท้องฟ้าแจ่มใสแต่ไม่จบตอน ในคืนนั้นฝนตกถนนเปียกชื้น วันรุ่งขึ้นต้องถ่ายทำอย่างต่อเนื่อง ก็อาจต้องแก้ไขปัญหาโดยการเพิ่มฉากให้เห็นว่ามีรถมาคือน้ำจถนนเปียกชื้น เป็นต้น

2.1.1 แนวคิดผู้กำกับฝ่ายศิลป์กับผลของภาพ

ในการจัดฉากภาพยนตร์ไม่ว่าจะเป็นการจัดอุปกรณ์และวัสดุประกอบฉาก อุปกรณ์การแสดง เครื่องแต่งกายและการแต่งหน้าเพื่อให้เกิดความสวยงามและสมบูรณ์นั้นผู้กำกับฝ่ายศิลป์จำเป็นต้องมีความเข้าใจในพื้นฐานผลของภาพที่จะปรากฏออกเป็นภาพยนตร์ ซึ่งการออกแบบฉากในภาพยนตร์นี้จะแตกต่างกับฉากละคร หรือการออกแบบบ้านโดยปกติ เพราะการออกแบบภาพยนตร์นี้ต้องการผลของภาพที่ปรากฏให้เห็นเป็นภาพยนตร์ (visual perception) ดังนั้นผู้กำกับฝ่ายศิลป์จึงควรคำนึงถึงน้ำหนัก (tone) ความตัดกัน (contrast) ความลึกของภาพ (perspective) ความคมชัด (focus) การเคลื่อนไหวภายในกรอบภาพ (movement within the frame) สีและพื้นผิว (colour and texture) การวางจุดสนใจของภาพ (point of interest) ระยะหรือพื้นที่ในภาพ (space) โดยการวางทุกสิ่งดังกล่าวต้องการให้ได้จังหวะและมีความสมดุล (rhythm and balance) เพื่อให้สัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวกล้องและผู้แสดง เป็นต้น ผู้กำกับจึงต้องคำนึงถึงผลของภาพที่เกิดจากองค์ประกอบต่างๆ ของภาพยนตร์ที่สัมพันธ์กัน ภาพนี้คือการท่าฉากให้เกิดภาพน้ำหนักเข้มจากเงา น้ำหนักขาวของสุนัข ผิวขรุขระของกำแพงและเส้นเฉียงที่เกิดจากกำแพง เป็นฉากเปิดตัว Bill Sike ที่กำลังจะฆ่า Nancy ในภาพยนตร์เรื่องหนูน้อยพเนจร (oliver twist) ซึ่งได้รับรางวัลตุ๊กตาทองออกออสการ์การกำกับศิลป์ยอดเยี่ยม

การเคลื่อนไหวของภาพในภาพยนตร์นั้น เกิดขึ้นทั้งการเคลื่อนไหวของสิ่งที่ถ่ายและการเคลื่อนไหวของกล้องภาพยนตร์ ซึ่งจะต้องเกิดขึ้นอย่างเหมาะสม โดยต้องได้จังหวะระหว่างผู้แสดง

กับฉากในภาพยนตร์เพื่อให้เกิดความน่าสนใจและความสมดุล เช่นมีการซูมเพื่อให้มีภาพขนาดวัตถุใหญ่ขึ้น และ มีการเคลื่อนไหวติดตามของผู้แสดงเพื่อให้เกิดจังหวะและความสมดุล ดังนั้น ผู้กำกับฝ่ายศิลป์จะต้องเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับผลของภาพที่ปรากฏออกมา เพื่อจะได้ออกแบบฉากของภาพยนตร์ได้สัมพันธ์กับการถ่ายภาพยนตร์ โดยจะได้รับภาพที่มีความสวยงามน่าหนักของภาพ ความตัดกันของภาพ ความลึกของภาพ ความคมชัด การเคลื่อนไหวภายในกรอบภาพ สีและพื้นผิว การวางจุดสนใจของภาพ การวางระยะพื้นที่ในภาพ จังหวะและความสมดุลของภาพที่เกิดจากการเคลื่อนไหวของกล้อง ตัวแสดงที่สัมพันธ์กับฉาก

2.1.2 แนวคิดการทำงานที่อยู่ภายใต้การดูแลและควบคุมของผู้กำกับศิลป์

ฝ่ายศิลป์ประกอบด้วยหัวหน้าฝ่ายซึ่งก็คือ ผู้กำกับฝ่ายศิลป์ ผู้ช่วยผู้กำกับฝ่ายศิลป์ (assistant art director) และผู้ที่มีความรู้ทางด้านศิลปะเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ให้ปรากฏฉากที่ให้ภาพสวยงามและสมจริงซึ่งฝ่ายศิลป์จะมีบุคคลจำนวนไม่น้อยเพียงใดก็ขึ้นกับปริมาณงานของการสร้างภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ ในบางหน้าที่อาจใช้บุคคลากรคนเดียวกันปฏิบัติก็ได้เพื่อความประหยัด ฉะนั้นในที่นี้จึงใคร่กล่าวถึงงานที่อยู่ภายใต้การดูแลและควบคุมของผู้กำกับฝ่ายศิลป์ ตามหลักการอย่างกว้างๆ ซึ่งประกอบด้วย

1. งานผู้ช่วยผู้กำกับฝ่ายศิลป์ งานนี้จะต้องอาศัยบุคคลที่ผู้กำกับฝ่ายศิลป์ไว้วางใจ โดยมอบหมายให้ปฏิบัติและอาจเข้าปฏิบัติหน้าที่แทนผู้กำกับฝ่ายศิลป์ในยามจำเป็น
2. งานออกแบบ (set design) เป็นการลงมือออกแบบฉากให้เป็นไปตามความเห็นและความต้องการของผู้กำกับฝ่ายศิลป์ (ซึ่งอาจรวมถึงผู้กำกับภาพยนตร์และผู้กำกับภาพด้วย) ทั้งที่เป็นฉากในโรงถ่ายและนอกโรงถ่าย พร้อมกับการให้ข้อเสนอแนะสิ่งประกอบฉาก (setdressing)
3. งานสร้างและประกอบฉาก (setting) เป็นงานที่จัดตามแบบร่าง โดยสร้างขึ้นในรูปของโครงสร้าง แล้วทำการลงสี ติดตั้งอุปกรณ์ และวัสดุประกอบฉากต่างๆ เพื่อให้ได้บรรยากาศและจินตนาการตามที่กำหนด
4. งานเขียนภาพ (illustrate) เป็นงานเกี่ยวกับการเขียนภาพประกอบในฉากภาพยนตร์ เพื่อใช้ในการถ่ายทำภาพยนตร์ให้ดูแล้วสมจริง
5. งานออกแบบอุปกรณ์การแสดงและหุ่น เป็นการออกแบบ จัดหาอุปกรณ์การแสดงทั้งหมดในภาพยนตร์รวมถึงการออกแบบหุ่น เช่น สัตว์ประหลาด หุ่นยนต์ ยานอวกาศ เป็นต้น
6. งานทำหุ่นจำลอง (model/miniature) เป็นการสร้างหุ่นจำลองของฉากที่จะสร้างเพื่อการถ่ายทำภาพยนตร์โดยใช้อัตราส่วนที่ได้สัดส่วนกับฉากที่จะสร้างจริง
7. งานการเขียนแบบฉาก (lead) เป็นงานการเขียนแบบเพื่อให้แผนช่างใช้เป็นแนวทางในการคำนวณวัสดุที่จะใช้และดูเป็นแบบแปลนเพื่อการจัดสร้างฉาก

8. งานศึกษาค้นคว้า (research) ภาพยนตร์บางเรื่องจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้า เพื่อนำข้อมูลมาออกแบบและจัดสร้างฉากจึงจะได้ฉากสมจริงตามเหตุการณ์ เช่น ภาพยนตร์ประวัติศาสตร์ ดังนั้นจึงต้องมีงานศึกษาค้นคว้า

9. งานขนย้ายและจัดเก็บดูแลรักษา (trucking and clerical) เป็นการอำนวยความสะดวกในการขนย้ายอุปกรณ์และวัสดุประกอบฉากและสิ่งต่างๆ เพื่อนำไปสู่การติดตั้ง และเมื่อรี้อถอนแล้วนำกลับไปจัดเก็บดูแลรักษาต่อไป

10. งานควบคุมและจัดซื้อ เป็นงานที่อำนวยความสะดวกในเรื่องการจัดหาสิ่งจำเป็นต่างๆ และควบคุมป้องกันมิให้สูญหายหรืออาจทำการแก้ไขซ่อมแซมเพื่อให้สามารถนำกลับมาใช้งานได้

11. งานเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย เป็นงานที่จัดหาและเก็บรักษาเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายต่างๆ ให้แก่ผู้แสดงตามเรื่องราวใน ภาพยนตร์

12. งานตกแต่งใบหน้าและตกแต่งผลพิเศษ เป็นงานที่ตกแต่งผู้แสดงให้สวยงามหรือให้ดูแล้วเกิดความรู้สึกสมจริงสมจัง

13. งานออกแบบซึ่งเป็นงานเน้นหนักการออกแบบเพื่อให้ได้บรรยากาศตามเนื้อเรื่อง

14. งานช่างศิลป์ เป็นช่างฝีมือที่เป็นผู้จัดสร้างฉากโดยจะต้องทำงานร่วมกัน เช่น งานช่างเขียนแบบ งานช่างปั้น งานช่างเขียน เป็นต้น

15. งานช่างฝีมือก่อสร้างเป็นงานที่อาศัยทักษะการจัดสร้างฉากเพื่อให้ได้เค้าโครงของฉากที่ตามต้องการ เช่น งานไม้ งานช่างปูน งานช่างสี งานช่างไฟฟ้า

16. งานธุรการ เป็นที่ให้บริการในการปฏิบัติงานด้านการกำกับฝ่ายศิลป์ให้ดำเนินการไปด้วยดี

2.2 แนวคิดที่เกี่ยวกับการออกแบบสถานที่และฉากในภาพยนตร์

ในการออกแบบสถานที่และฉากภาพยนตร์นั้น มีลำดับหรือขั้นตอนที่พึงต้องปฏิบัติอยู่ 10 ขั้นตอนด้วยกันได้แก่ การอ่านและทำความเข้าใจบทภาพยนตร์ การปรึกษากับผู้กำกับภาพยนตร์ การหาข้อมูลเกี่ยวกับฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก การร่างแบบอย่างหยาบ การเสนอแบบให้ผู้กำกับภาพยนตร์เลือก การเขียนแบบและกำหนดรายละเอียด การกำหนดงบประมาณฉาก การวางโครงสร้างและวัสดุ การควบคุมการสร้าง การตกแต่งและการจัดตั้งประกอบฉาก และการดูแลจัดฉากให้ได้ภาพงดงามกลมกลืนกับผู้แสดง ซึ่งในที่นี้จะกล่าวรายละเอียดเพิ่มเติมในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1. การอ่านและทำความเข้าใจบทภาพยนตร์ ผู้กำกับฝ่ายศิลป์จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจบทภาพยนตร์ทั้งเรื่อง เพื่อให้เห็นภาพรวมของฉากตามจินตนาการของตนว่ามีลักษณะใด มีฉาก

อะไรบ้าง แต่ละฉากควรให้บรรยากาศและอารมณ์อย่างไร จากนั้นจึงแยกว่ามีฉากที่ต้องสร้างที่ฉากเป็นการถ่ายทำในโลเคชันหรือในโรงถ่าย มีการตัดแปรง แก้ไข หรือเสริมแต่งอยู่มากน้อยเพียงไร ในฉากที่กำหนดไว้ นั้น เป็นต้น

2. การปรึกษาหารือกับผู้กำกับภาพยนตร์ หลังจากแยกฉากที่ต้องออกแบบก่อสร้างที่ถือเป็นฉากหลักและฉากที่ต้องถ่ายโลเคชันอย่างคร่าว ๆ โดยรับรู้ถึงสัดส่วนของงานในเรื่องเกี่ยวกับฉากแล้ว ผู้กำกับฝ่ายศิลป์จะต้องพิจารณาสิ่งที่ตนได้สร้างจินตนาการว่ามีฉากอะไรบ้างและมีลักษณะอย่างไร โดยคิดฝันร่วมกับผู้กำกับภาพยนตร์ เช่น ถ้าต้องการฉากบ้านเป็นฉากหลัก บ้านนี้จะที่บ้านลักษณะแบบใด สีอะไร หน้าต่าง ประตู พื้นบ้านเป็นแบบใด สำหรับคนฐานะใด โดยผู้อยู่ในนั้นมีรสนิยมอย่างไร มีอุปกรณ์เครื่องใช้อะไร เหมาะสมกับบทภาพยนตร์หรือไม่อย่างไร มีทางเข้าออกแบบไหน ซึ่งผู้กำกับฝ่ายศิลป์และผู้กำกับภาพยนตร์ต่างจะต้องให้ได้ข้อสรุปเป็นที่พอใจแก่ทั้งสองฝ่าย จึงจะดำเนินการต่อไป

3. การหาข้อมูลเกี่ยวกับฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก เมื่อได้แนวทางของฉากแล้ว ผู้ออกแบบฉากจะต้องหาข้อมูลเกี่ยวกับฉากโดยละเอียด เช่น ถ้าเป็นเรื่องประวัติศาสตร์ ก็ควรค้นคว้าหาข้อมูลว่าเป็นช่วงเวลาใดมีสภาพแวดล้อมอย่างไร การตกแต่งประดับประดาเป็นอย่างไร โดยอาจหาข้อมูลได้จากเอกสาร ผู้รู้ ภาพถ่าย ภาพวาด ของจริง เพื่อไม่ให้ละเอียดเมื่อลงมือออกแบบ โดยข้อมูลดังกล่าวควรมีการพิจารณาร่วมกันว่าที่จำเป็นมีอะไรบ้าง

4. การร่างแบบอย่างหยาบ นำข้อมูลดังกล่าวมาออกแบบโดยการร่างแบบอย่างหยาบหลาย ๆ แบบ หลาย ๆ มุม เพื่อให้เห็นว่ามีลักษณะอย่างไร การร่างแบบอย่างหยาบนี้ไม่ต้องใหญ่นัก ขนาดประมาณภาพโปสเตอร์โดยร่างแบบและลงสีหยาบ ๆ พอให้เป็นเค้าโครง ถ้าเป็นฉากในบ้าน อาจออกแบบฉากโดยตัดด้านข้างของบ้านออกเพื่อให้เห็นพื้นที่ต่อเนื่องกันระหว่างแต่ละห้อง ซึ่งจะช่วยให้ผู้รู้สึกว่าการเคลื่อนไหวโดยมองดูแล้วเกิดความลึกลับ การร่างแบบอย่างหยาบนี้จึงจัดทำเป็นผัง

5. การเสนอแบบให้ผู้กำกับภาพยนตร์เลือก เมื่อร่างแบบหยาบเรียบร้อยแล้ว ให้เสนอต่อผู้กำกับภาพยนตร์พิจารณาเพราะแบบร่างอย่างหยาบนี้ช่วยให้เห็นภาพชัดเจนกว่าการจินตนาการ รวมทั้งได้เห็นโครงสร้างประกอบฉาก ทำให้ผู้กำกับภาพยนตร์สามารถเลือกฉากใดจึงจะเหมาะสมที่จะดำเนินการจัดสร้าง หรืออาจเสนอว่าควรแก้ไขปรับปรุงแบบร่างในส่วนใด

6. การเขียนแบบและการกำหนดรายละเอียด นำแบบร่างอย่างหยาบที่ได้รับการคัดเลือกและรับความเห็นชอบจากผู้กำกับภาพยนตร์แล้ว มาเขียนแบบโดยเขียนรายละเอียด รูปตัด รูปตั้ง รูปทรวดทรง และอาจสร้างรูปจำลองโดยเข้าสเกล (scale) เพื่อให้ช่างฝีมือสามารถนำไปก่อสร้างได้

7. การกำหนดงบประมาณสร้างฉาก ให้แยกเป็นรายการต่างๆ ของการก่อสร้างในแต่ละฉาก ว่าค่าเป็นค่าวัสดุและค่าแรงมากน้อยเพียงไร ค่าอุปกรณ์ค่าวัสดุประกอบฉากจะเช่า ซื้อ หรือยืม ค่า

พาหนะขนส่ง เป็นต้น เพื่อให้ผู้กำกับภาพยนตร์ ผู้จัดการสร้างและผู้อำนวยความสะดวกสร้างภาพยนตร์ พิจารณาวางเงิน

8.การวางโครงสร้างและวัสดุ การวางโครงสร้างของฉากที่สร้างขึ้นมา ทำได้โดยการทดลองระบาย คว้าฉากควรเป็นสีอะไร และเข้ากับอุปกรณ์หรือวัสดุประกอบฉากหรือไม่ รวมทั้งลวดลายของสิ่งที่ ปรากฏในฉาก ถ้าเห็นเหมาะสมจึงซื้อสีและวัสดุดังกล่าวเพื่อนำมาจัดสร้างฉากต่อไป

9.การควบคุมการสร้าง การตกแต่งและการจัดการสิ่งประกอบฉาก มอบหมายงานให้ ช่างฝีมือก่อสร้างและผู้จัดการสร้างภาพยนตร์ไปดำเนินการจัดทำตามแบบที่กำหนด โดยต้องหมั่น ตรวจสอบตราควบคุมให้เป็นไปตามเป้าหมาย ทั้งในด้านความประณีตและระยะเวลาดำเนินการ เมื่อ เสร็จสิ้นการถ่ายทำพจนต์ก็จำเป็นต้องรื้อถอนและจัดเก็บฉาก พร้อมกับส่งคืนสิ่งของที่ยืมหรือเช่ามา การรื้อถอนและจัดเก็บนั้นควรทำด้วยความระมัดระวัง

10.การดูแลจัดการฉากให้ได้ภาพงดงาม กลมกลืนกับผู้แสดง ในวันถ่ายทำผู้กำกับฝ่ายศิลป์ จะต้องดูแลการถ่ายทำโดยช่วยจัดฉากให้ได้ภาพงดงาม พร้อมกับหาสิ่งตกแต่งสำรองถ้าหากมีการ เปลี่ยนแปลงเฉพาะหน้า และต้องเก็บดูแลรักษาสิ่งประกอบฉากไว้ถ่ายทำต่อเนื่องจนเสร็จฉากนั้น 34 เพื่อจะได้นำฉากมาใช้หือคัดแปลงใช้ใน โอกาสต่อไป การทำงานของฝ่ายฉากจึงเป็นงานหนัก มาก โดยต้องเริ่มงานก่อนผู้อื่นและเลิกหลังผู้อื่น

2.2.1 แนวคิดพื้นฐานทางสุนทรียภาพสำหรับงานออกแบบสถานที่และฉากภาพยนตร์

การเลือกสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์ การออกแบบกำกับฝ่ายศิลป์นั้น ผู้กำกับฝ่ายศิลป์ควรมี ความเข้าใจในพื้นฐานทางสุนทรียภาพ ที่มีส่วนสำคัญในการออกแบบ เพราะสิ่งเหล่านี้จะทำให้ สถานที่และฉากภาพยนตร์มีความงามและคุณค่าทางด้านศิลปะ ซึ่งประกอบไปด้วย เส้น รูปทรง รูปร่าง พื้นผิว น้ำหนักอ่อนแก่ พื้นที่ว่าง ความกลมกลืน ความขัดแย้ง ความสมดุล การซ้ำกัน ความ เชื่อมกัน ความเป็นกลุ่มเป็นก้อน และความเลื่อมพราย

1.เส้น (line) ทำให้เกิดความรู้สึกแก่คนดูแตกต่างกัน เช่น เส้นนอนจะทำให้เกิด ความเบื่อหน่าย สงบนิ่ง เส้นตรงทำให้เกิดความนิ่ง เส้นโค้งทำให้เกิดความอ่อนหวาน เส้นเฉียงทำ ให้เกิดความรู้สึกตึกคัก เช่นฉาก ในงานฉลองครบรอบ 15 ปีของค่ายเพลง จะมีแสงไฟสาดส่องใน สถานที่เด่นรำ เป็นต้น

2.รูปทรง (form) เป็นสิ่งที่มองได้เป็น 3 มิติ ทำให้เกิดความรู้สึกต่างกัน เช่น ทรง กลมทำให้เกิดความลื่นไหล ทรงพีระมิดทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคง รูปทรงเหลี่ยมทำให้เกิด ความรู้สึกหนักแน่น เป็นต้น

3.รูปร่าง (shape) เป็นเส้นรอบนอกของสิ่งต่างๆ ที่ตาเห็นเป็น 2 มิติ รูปร่างใหญ่ รูปร่างเล็ก รูปร่างบิดเบี้ยว เป็นต้นจะให้ความรู้สึกที่แตกต่างกัน

4. พื้นผิว (texture) เป็นการบอกให้ผู้ดูเกิดความรู้สึกต่อสิ่งที่ปรากฏออกมา เช่น ผิวขรุขระ ผิวเรียบมันของพื้นผนังที่เป็นอิฐหรือกระจก ในฉากทะเลจะมีผิว 3 ผิว ได้แก่ ผิวของพื้นหาดทราย คลื่นทะเล และท้องฟ้า

5. น้ำหนักอ่อนแก่ (volume) ความรู้สึกที่มีต่อความอ่อนแก่ในน้ำหนักที่เป็นความเข้ม นับตั้งแต่น้ำหนักที่เข้มที่สุด คือดำ ไปจนถึงน้ำหนักเบาที่สุดคือสีขาว จะทำให้ความรู้สึกแก่ผู้ดูแตกต่างกัน เช่น ท้องฟ้าก่อนฝนตกจะให้อารมณ์ต่างกับท้องฟ้าที่แจ่มใส เป็นต้น

6. พื้นที่ว่าง (space) เป็นบริเวณอากาศรอบห้องรวมถึงบริเวณอากาศที่ต่อเนื่องกับภายนอก เช่น ฉากในความฝันนำเปียโนมาวางในสนามหญ้า และถ่ายเป็นวงกลมจะมีพื้นที่ว่างรอบข้าง สิ่งเหล่านี้จะประสานสัมพันธ์กับผู้แสดงในฉาก

7. ความกลมกลืน (harmony) เป็นความรู้สึกที่เกิดจากสิ่งต่างๆ ที่มาอยู่ร่วมกันแล้วกลมกลืนเข้ากัน เช่น ทรงสวยของผลส้มวางอยู่กับผลท้องมันรีของละมุด สีแดงอยู่กับชมพู ตะกั่วอยู่กับอะลูมิเนียม เป็นต้น

8. ความขัดแย้งกัน (contrast) เป็นความรู้สึกที่เกิดความแตกต่างกัน เช่น สีเหลืองกับทรงกลม แสดงกับสีเขียว หนากับบาง เป็นต้น

9. ความสมดุล (balance) เกิดจากการวางตำแหน่งที่ทำให้แต่ละข้างไม่หนักไปทางใดทางหนึ่ง แบ่งออกเป็นสมดุลแท้หมายถึงสองข้างเท่ากันและเหมือนกัน เช่น ยักษ์เฝ้าประตูวัดพระแก้ว หัวเตียงที่มีโต๊ะและโคมไฟ 2 ข้างส่วนสมดุลไม่แท้หมายถึง เมื่อมองภาพแล้วเกิดรู้สึกเท่ากัน เช่น คนเดินมามีหนึ่งถือกระเป๋าหนังสือ อีกมือถือหอบหนังสือ เป็นต้น

10. การซ้ำกัน (repetition) เป็นการรวมเอาสิ่งเดียวกันมาอยู่รวมกัน เช่น รั้วเสาไฟฟ้า กระจาดส้ม ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกไม่สิ้นสุด

11. ความเชื่อมกัน (transition) เป็นการเชื่อมสิ่ง 2 สิ่งเข้าด้วยกัน เช่น สีแดงอยู่กับสีขาว แต่มีสีชมพูคั่นกลาง ดอกไม้สีแดงปักแจกัน มีใบเล็กๆ เชื่อมความรู้สึกเป็นก้อนเข้าด้วยกัน

12. ความเป็นกลุ่มก้อน (intensity) เป็นความรู้สึกที่รวมกลุ่มกันอย่างเป็นปึกแผ่น เช่น หมู่บ้านชานากับลอบฟางหรือความรู้สึกเป็นกลุ่มก้อนใหญ่ๆ เช่น โรงสี ดกคัง ต้นไม้ใหญ่และตึก เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคง หนักแน่น

13. ความเลื่อมพราย เป็นการใช้สีจัดๆ ในเนื้อที่เล็กๆ ที่อยู่ท่ามกลางสีเข้มที่หม่นลงแล้ว เช่น แสงไฟสีต่างๆ เวลาค่ำคืน เพชรนิลจินดาบนผ้ากำมะหยี่สีเข้ม ผ้าทอลายน้ำไหล เป็นต้น

2.2.2 แนวคิดการออกแบบสถานที่และฉากในภาพยนตร์

ในการออกแบบสถานที่และฉากภาพยนตร์นั้น มีลำดับหรือขั้นตอนที่พึงต้องปฏิบัติอยู่ 10 ขั้นตอนด้วยกัน ได้แก่ การอ่านและทำความเข้าใจบทภาพยนตร์ การปรึกษากับผู้กำกับภาพยนตร์ การหา

ข้อมูลเกี่ยวกับฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก การร่างแบบอย่างหยาบ การเสนอแบบให้ผู้กำกับ ภาพยนตร์เลือก การเขียนแบบและกำหนดรายละเอียด การกำหนดงบประมาณฉาก การวางโครงสร้าง และวัสดุ การควบคุมการสร้าง การตกแต่งและการจัดตั้งประกอบฉาก และการดูแลจัดฉากให้ได้ ภาพงดงามกลมกลืนกับผู้แสดง ซึ่งในที่นี่จะกล่าวรายละเอียดเพิ่มเติมในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1. การอ่านและทำความเข้าใจบทภาพยนตร์ ผู้กำกับฝ่ายศิลป์จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจบทภาพยนตร์ทั้งเรื่อง เพื่อให้เห็นภาพรวมของฉากตามจินตนาการของตนว่ามีลักษณะใด มีฉากอะไรบ้าง แต่ละฉากควรวาดบรรยากาศและอารมณ์อย่างไร จากนั้นจึงแยกว่ามีฉากที่จะต้องสร้างกี่ฉาก เป็นการถ่ายทำในโลเคชันหรือในโรงถ่าย มีการตัดแปลง แก้ไข หรือเสริมแต่งอยู่มากน้อยเพียงไรในฉากที่กำหนดไว้นั้น เป็นต้น

2. การปรึกษาหารือกับผู้กำกับภาพยนตร์ หลังจากแยกฉากที่ต้องออกแบบก่อสร้างที่ถือเป็นฉากหลักและฉากที่ต้องถ่ายโลเคชันอย่างคร่าว ๆ โดยรับรู้ถึงสัดส่วนของงานในเรื่องเกี่ยวกับฉากแล้ว ผู้กำกับฝ่ายศิลป์จะต้องพิจารณาสิ่งที่ตนได้สร้างจินตนาการว่ามีฉากอะไรบ้างและมีลักษณะอย่างไร โดยคิดฝันร่วมกับผู้กำกับภาพยนตร์ เช่น ถ้าต้องการฉากบ้านเป็นฉากหลัก บ้านนี้จะเป็นบ้านลักษณะแบบใด สีอะไร หน้าต่าง ประตู พื้นบ้านเป็นแบบใด สำหรับคนฐานะใด โดยผู้อยู่นั้นมีรสนิยมอย่างไรมีอุปกรณ์เครื่องใช้อะไร เหมาะสมกับบทภาพยนตร์หรือไม่อย่างไร มีทางเข้าออกแบบไหน ซึ่งผู้กำกับฝ่ายศิลป์และผู้กำกับภาพยนตร์ต่างจะต้องให้ได้ข้อสรุปเป็นที่พอใจแก่ทั้งสองฝ่าย จึงจะดำเนินการต่อไป

3. การหาข้อมูลเกี่ยวกับฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก เมื่อได้แนวทางของฉากแล้ว ผู้ออกแบบฉากจะต้องหาข้อมูลเกี่ยวกับฉากโดยละเอียด เช่น ถ้าเป็นเรื่องประวัติศาสตร์ ก็ควรค้นคว้าหาข้อมูลว่าเป็นช่วงเวลาใดมีสภาพแวดล้อมอย่างไร การตกแต่งประดับประดาเป็นอย่างไร โดยอาจหาข้อมูลได้จากเอกสาร ผู้รู้ ภาพถ่าย ภาพวาด ของจริง เพื่อไม่ให้ละเอียดเมื่อลงมือออกแบบ โดยข้อมูลดังกล่าวควรมีการพิจารณาร่วมกันว่าที่จำเป็นมีอะไรบ้าง

4. การร่างแบบอย่างหยาบ นำข้อมูลดังกล่าวมาออกแบบโดยการร่างแบบอย่างหยาบหลาย ๆ แบบ หลาย ๆ มุม เพื่อให้เห็นว่ามีความเหมาะสมอย่างไร การร่างแบบอย่างหยาบนี้ไม่ต้องใหญ่นัก ขนาดประมาณภาพโปสเตอร์ก็พอ โดยร่างแบบและลงสีหยาบ ๆ พอให้เป็นเค้าโครง ถ้าเป็นฉากในบ้านอาจออกแบบฉากโดยตัดด้านข้างของบ้านออกเพื่อให้เห็นพื้นที่ต่อเนื่องกันระหว่างแต่ละห้อง ซึ่งจะทำให้ผู้รู้สึกว่ามีกลิ่นอายโดยมองดูแล้วเกิดความลึก การร่างแบบอย่างหยาบนี้จึงจัดทำเป็นผัง

5. การเสนอแบบให้ผู้กำกับภาพยนตร์เลือก เมื่อร่างแบบหยาบเรียบร้อยแล้ว ให้เสนอต่อผู้กำกับภาพยนตร์พิจารณาเพราะแบบร่างอย่างหยาบนี้ช่วยให้เห็นภาพชัดเจนกว่าการ

จินตนาการ รวมทั้งได้เห็นโครงสร้างประกอบฉาก ทำให้ผู้กำกับภาพยนตร์สามารถเลือกฉากใดจึงจะเหมาะสมที่จะดำเนินการจัดสร้าง หรืออาจเสนอว่าควรแก้ไขปรับปรุงแบบร่างในส่วนใด

6. การเขียนแบบและการกำหนดรายละเอียด นำแบบร่างอย่างหยาบที่ได้การคัดเลือกและรับความเห็นชอบจากผู้กำกับภาพยนตร์แล้ว มาเขียนแบบโดยเขียนรายละเอียด รูปตัด รูปตั้ง รูปทรวดทรง และอาจสร้างรูปจำลองโดยเข้าสเกล (scale) เพื่อให้ช่างฝีมือสามารถนำไปก่อสร้างได้

7. การกำหนดงบประมาณสร้างฉาก ให้แยกเป็นรายการต่างๆ ของการก่อสร้างในแต่ละฉากว่าค่าเป็นค่าวัสดุและค่าแรงมากน้อยเพียงไร ค่าอุปกรณ์ค่าวัสดุประกอบฉากจะเช่า ชื้อ หรือยืม ค่าพาหนะขนส่ง เป็นต้น เพื่อให้ผู้กำกับภาพยนตร์ ผู้จัดการสร้างและผู้อำนวยการสร้างภาพยนตร์พิจารณาเงิน

8. การวางโครงสร้างและวัสดุ การวางโครงสร้างของฉากที่สร้างขึ้นมา ทำได้โดยการทดลองระบายดูว่าฉากควรเป็นสีอะไร และเข้ากับอุปกรณ์หรือวัสดุประกอบฉากหรือไม่ รวมทั้งลวดลายของสิ่งที่ปรากฏในฉาก ถ้าเห็นเหมาะสมจึงซื้อสีและวัสดุดังกล่าวเพื่อนำมาจัดสร้างฉากต่อไป

9. การควบคุมการสร้าง การตกแต่งและการจัดการสิ่งประกอบฉาก มอบหมายงานให้ช่างฝีมือก่อสร้างและผู้จัดการสร้างภาพยนตร์ไปดำเนินการจัดทำตามแบบที่กำหนด โดยต้องหมั่นตรวจตราควบคุมให้เป็นไปตามเป้าหมาย ทั้งในด้านความประณีตและระยะเวลาดำเนินการ เมื่อเสร็จสิ้นการถ่ายทำพยนตร์ก็จำเป็นต้องรื้อถอนและจัดเก็บฉาก พร้อมกับส่งคืนสิ่งของที่ยืมหรือเช่ามา การรื้อถอนและจัดเก็บนั้นควรทำด้วยความระมัดระวัง

10. การดูแลจัดการฉากให้ได้ภาพงดงาม กลมกลืนกับผู้แสดง ในวันถ่ายทำผู้กำกับฝ่ายศิลป์จะต้องดูแลการถ่ายทำโดยช่วยจัดฉากให้ได้ภาพงดงาม พร้อมกับหาสิ่งตกแต่งสำรองถ้าหากมีการเปลี่ยนแปลงเฉพาะหน้า และต้องเก็บดูแลรักษาสิ่งประกอบฉากไว้ถ่ายทำต่อเนื่องจนเสร็จฉากนั้น เพื่อจะได้นำฉากมาใช้หือตัดแปลงใช้ในโอกาสต่อไป การทำงานของฝ่ายฉากจึงเป็นงานหนักมาก โดยต้องเริ่มงานก่อนผู้อื่นและเลิกหลังผู้อื่น

2.2.3 แนวคิดการเลือกโรงถ่ายและสถานที่ที่ใช้เป็นฉากในภาพยนตร์

การเลือกสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับภาพยนตร์ทุกเรื่อง และมีความสำคัญไม่ต่างไปจากการสร้างฉากในโรงถ่าย ซึ่งการเลือกโลเคชันมาใช้ถ่ายทำภาพยนตร์จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง และมีคุณค่าทางศิลปะ

สถานที่การถ่ายภาพยนตร์นั้น ผู้ที่จะเสาะหาขึ้นต้นหลังจากที่ได้แยกบท (break down script) แล้ว ได้แก่ ผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์ โดยผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์จะเป็นผู้เสาะหาโลเคชันให้ตรงกับบท แล้วถ่ายภาพทุกมุมพร้อมกับจรายละเอียดสถานที่ที่คิดว่าน่าจะใช้เป็นบริเวณที่ถ่ายทำ

ภาพยนตร์ โดยบันทึกรายละเอียดต่าง ๆ ที่ควรทราบ เช่น ระยะเวลา เวลาเปิดให้ใช้สถานที่ ความ เป็นไปได้ในการขออนุญาตใช้สถานที่ ภาพทุกภาพจะถูกนำมาเลือกดูโดยทีมงานสร้างภาพยนตร์ซึ่ง ประกอบด้วยผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์ ผู้จัดการกองถ่าย ผู้กำกับภาพ ผู้กำกับฝ่ายศิลป์และผู้กำกับ ภาพยนตร์ เมื่อเลือกได้ทีใดทีหนึ่งแล้วทีมงาน (ยกเว้นผู้กำกับภาพยนตร์) จะพากันไปคู่อีกครั้ง และ ผู้จัดการกองถ่ายจะดูแลด้านการติดต่อการขออนุญาต ผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์จะดูปัญหาการยกกอง ถ่าย ส่วนผู้กำกับภาพจะดูทิศทางของแสง มุมภาพ องค์ประกอบของภาพที่เป็นอยู่ จุดตั้งกล้องและ การเลื่อนไหวของกล้อง ส่วนผู้กำกับฝ่ายศิลป์จะดูความสวยงามเหมาะสมของฉากที่เข้ากับ ภาพยนตร์ความเป็นไปได้ในการตัดแปลงเพิ่มเติมฉากการเพิ่มสิ่งประกอบและตกแต่งฉาก ความ เป็นไปได้ในการหาซื้อหรือเช่าสิ่งดังกล่าวแล้ว ๆ นั้น เพื่อความสะดวกและประหยัดค่าใช้จ่ายใน การขนย้าย ดังนั้นการเลือกสถานที่ถ่ายภาพยนตร์ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. อารมณ์และความรู้สึกของสถานที่นั้น ๆ เช่น ถ้าหากจะเลือกสถานที่ที่เป็นทะเล ทะเลจะมีหลายแบบหลายอารมณ์ แบบเรียบ ๆ ที่มีหาดกว้าง ท้องทะเลที่มีคลื่นน้อย ๆ ก็จะทำให้ ความรู้สึกสงบ เหมาะสำหรับฉากเดินเล่นชายหาด หรือฉากที่มีอารมณ์หัวหัว ส่วนทะเลที่มีโขด หิน ท้องทะเลมีคลื่นมาก ลมแรง หาดลาดต่ำอย่างนี้จะเหมาะสำหรับฉากที่มีการแสดงเร้าร้อน มี ความผันผวนในอารมณ์ เป็นต้น

2. ความสมจริงของฉาก การเลือกสถานที่เช่นนี้ยึดข้อเท็จจริงของเรื่องเป็นเกณฑ์ เช่น ถ้าเป็นบทบาทยนตร์ที่สร้างจากบทประพันธ์ ซึ่งเนื้อเรื่องเกิดจากที่พักผ่อนชายทะเลราว 40 ปี มาแล้ว ก็ควรเลือกโลเคชันที่หัวหิน ซึ่งเคยมีชื่อเสียงทางด้านนี้และมีสิ่งก่อสร้างสมัยโบราณอยู่บ้าง โดยห้องนอนต้องจัดให้เป็นห้องนอนที่ดูแล้วเข้ากับยุคสมัยนั้น การเลือกหมู่บ้านชาวประมง ตลาด น้ำ (ก็ควรจะเป็นตลาดน้ำที่มีเรือพายค้าขาย มากกว่าที่จะมีเรือท่องเที่ยวเต็มคลอง) ก็เช่นกัน ถ้าหาก เลือกสถานที่ที่ไม่สมจริงจนผู้ดูรู้สึกถึงความ “เป็นไปได้” เสียแล้ว ภาพยนตร์เรื่องนั้นก็จะดูขัดกับ ความรู้สึก ผู้ดูไม่เชื่อว่าเรื่องที่เกิดขึ้นนั้นเป็นจริง ซึ่งจะทำให้ภาพยนตร์เรื่องนั้นประสบความสำเร็จ ล้มเหลวได้

3. สี ในแต่ละสถานที่จะมีสีส่วนรวม (tonality) ของสถานที่นั้น ๆ แตกต่างกันไป เช่น ฉากตึกบางแห่งสีส่วนรวมอาจจะสีเทา (ตึกเก่า ๆ อาจจะเทา สีเทา มีโกดังที่ใช้สังกะสีทำผนัง มีแท็งก์น้ำสีเทา) บางแห่งสีส่วนรวมอาจจะสีเหลือง ฉากทุ่งดอกไม้ ควรเป็นสีอะไร ถ้าทุ่ง ดอกไม้สีขาว ก็จะทำให้ความรู้สึกต่างจากทุ่งดอกไม้สีเหลือง เพราะสีขาวจะให้ความรู้สึกสะอาด สว่าง ในขณะที่สีเหลืองให้ความรู้สึกเบื่อกวน เป็นต้น

4. ความเป็นไปได้ในการตั้งกล้อง การหาสถานที่ซึ่งสวยงามตรงตามบทบาทยนตร์ โดยบางทีสถานที่นั้นถ้าตั้งกล้องและเครื่องมือต่าง ๆ แล้ว อาจจะไม่ได้ภาพอย่างที่ตาเราเห็น เนื่องจากสถานที่นั้นมีเนื้อที่คับแคบจนเกินไป ก็ไม่อาจนำมาใช้เป็นฉากภาพยนตร์ ดังนั้นการหา

สถานที่ถ่ายทำ ถ้าเป็นฉากภายในแล้วควรจะเป็นห้องที่มีเพดานสูง มีเนื้อที่กว้าง เพื่อให้สามารถใช้สำหรับตั้งกล้อง ตั้งไฟ คอลลี และมิฟี่นที่เข้าไปทำงานได้ ในการเลือกสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์ควรเลือกใช้ห้อง โถงหรือห้องที่มีชั้นลอย เพราะสามารถใช้ชั้นลอยเป็นที่ต่อคั้งไฟและวางกล้องได้ การเลือกสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์นอกจากต้องคำนึงถึงความสะดวกในการตั้งกล้องแล้ว ยังควรคำนึงถึงภาพที่ถ่ายออกมาเพื่อให้ได้สวยงามอีกด้วย โดยผู้กำกับฝ่ายศิลป์จะต้องทำงานและปรึกษากับผู้กำกับภาพ เพื่อให้รู้ถึงทิศทางของแสง แนวดวงอาทิตย์ขึ้นและตก ฉากหน้าสิ่งที่อยู่ตรงกลาง และฉากหลัง (foreground, middleground, background) คิค สุวรรณศรี ผู้กำกับภาพยนตร์เรื่องไอ้ค่อม เลือกฉากป่าลึกที่อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี เป็นฉากในการถ่ายทำ แม้ว่าจะต้องบุกป่า ไกลและการเดินทางลำบาก แต่พื้นที่ดังกล่าวสามารถหมุนกล้องถ่ายได้ทุกมุมตามที่เห็นเหมาะสม ซึ่งสะดวกในการถ่ายทำภาพยนตร์ เช่น ถ้าต้องการให้แสงเข้าด้านหน้าผู้แสดงก็สามารถเปลี่ยนตำแหน่งผู้แสดง โดยให้แสงส่องด้านหน้า เป็นต้น

5.งบประมาณ การพิจารณาเลือกสถานที่นอกจากต้องคำนึงถึงสิ่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังต้องระมัดระวังเรื่องค่าใช้จ่ายอีกด้วย โดยจะต้องจ่ายอย่างประหยัดไม่เลือกสถานที่ไกล ๆ โดยไม่มีความจำเป็น เพราะจะทำให้ทั้งเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในเรื่องค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าที่พัก ค่าเดินทาง ค่าขนส่ง เป็นต้น ถ้าหากเห็นว่าสามารถดัดแปลงสถานที่ใกล้เคียงได้จะเป็นการประหยัดไม่น้อย การเลือกสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์ ควรเลือกไว้หลาย ๆ แห่งในแต่ละฉาก เช่น ถ้าเป็นฉากคลองก็อาจจะหาคลองไว้หลาย ๆ สาย เพราะเมื่อถึงเวลาติดต่อขอใช้สถานที่แล้ว แต่ละแห่งอาจมีปัญหา โดยบางเวลาอาจมีเรือพลุกพล่านหรือเจ้าของทำค้ำเช่าสถานที่ในราคาสูงเกินควร ทำให้ไม่อาจใช้คลองสายนั้น ๆ แม้ว่าบางครั้งสถานที่แต่ละแห่งจะมีปัญหา เราสามารถเลือกใช้เป็นฉากถ่ายทำภาพยนตร์ โดยเลือกถ่ายมุมต่างๆที่ค้ำที่สุดของแต่ละแห่ง เมื่อนำมาตัดต่อเข้าด้วยกันแล้วทำให้ผู้ดูคิดว่าเป็นคลองสายเดียวที่มีความสวยงาม การเลือกสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์ ต้องเลือกให้ได้ความรู้สึกตรงตามเนื้อเรื่องในแต่ละลักษณะเด่นของฉากเช่น ฉากครอง ที่แสดงความสมบูรณ์ผาสุก ก็ควรจะมีน้ำเต็มเปี่ยมฝั่ง สองข้างคลองเขียวขจี หรือถ้าเป็นท้องถนนที่มีสภาพพลุกพล่าน เมื่อต้องเน้นอารมณ์ของผู้แสดง สำหรับฉากที่ตัวแสดงว่าแห้วแล้วเดินเดี่ยวอยู่คนเดียว ท่ามกลางความคึกคักของผู้คน และการจรรยาบรรณแน่น จะทำให้ผู้ดูเกิดอารมณ์กลับกัน เป็นต้น สถานที่ถ่ายทำแต่ละแห่งจะมีข้อดีและข้อจำกัดในตัวของมันเอง ผู้กำกับฝ่ายศิลป์ควรพิจารณาว่าจะเลือกสถานที่แบบไหน จะเลือกเอาระหว่างคุณค่าทางความงาม ความสะดวกสบายในการถ่ายทำหรือสถานที่ที่ไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายก็ต้องตัดสินใจเลือกแล้วกำหนดลงไป